

Zarządzanie ochroną środowiska w Unii Europejskiej – przegląd działań w zakresie polityki środowiskowej

Agnieszka Baran

Politechnika Białostocka, Wydział Inżynierii Zarządzania

e-mail: a.baran@pb.edu.pl

DOI: 10.24427/az-2024-0069

Streszczenie

UE odgrywa kluczową rolę w międzynarodowych wysiłkach na rzecz promowania zrównoważonego wzrostu na poziomie globalnym. Unia Europejska jest liderem w tworzeniu restrykcyjnych zobowiązań środowiskowych. Zarządzanie ochroną środowiska opiera się na dokumentach prawnych, programach strategicznych oraz różnego rodzaju planach i inicjatywach. Organizację i zarys polityki środowiskowej określono w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE). Polityka ochrony środowiska UE opiera się na zasadach ostrożności, prewencji, które mają zapewnić zachowanie jakości środowiska, ochrony zdrowia ludzkiego oraz zapewnić racjonalne wykorzystanie zasobów naturalnych. Otoczenie instytucjonalne polityki ochrony środowiska stanowią Komisja Europejska, Parlament Europejski, Rada Unii Europejskiej, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości UE, państwa członkowskie, organizacje polityczne oraz różne grupy nacisku. W artykule dokonano przeglądu najważniejszych działań w zakresie zarządzania ochroną środowiska w Unii Europejskiej poprzez przegląd europejskiej polityki środowiskowej, programów i ram regulacyjnych oraz zidentyfikowano zagadnienia problematyczne w tym zakresie.

Słowa kluczowe

polityka środowiskowa, Unia Europejska, prawo ochrony środowiska

Wstęp

Unia Europejska jest pionierem w zakresie tworzenia najbardziej restrykcyjnych zobowiązań środowiskowych oraz zaangażowania na arenie międzynarodowej w ochronę środowiska. Rozmiar i złożoność obecnych problemów środowiskowych

stawia instytucje unijne przed trudnym zadaniem w zakresie przygotowania adekwatnych przepisów oraz przekonania państw członkowskich do celowości ich wprowadzania. Zarządzanie ochroną środowiska w Unii Europejskiej opiera się na szeregu dokumentów kształtowanych przez różnego rodzaju polityki, programy i plany strategiczne oraz regulacje prawne. Przede wszystkim podstawę stanowi Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE), artykuły 191-193 określają cele polityki środowiskowej, takie jak ochrona zdrowia ludzi, zrównoważony rozwój, ochrona zasobów naturalnych i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym [Dz.U. C 202 z 7.06.2016]. Najważniejszym programem strategicznym obecnie jest Europejski Zielony Ład (European Green Deal), który określa długoterminowe cele klimatyczne i środowiskowe UE, w tym osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 roku oraz strategię w zakresie gospodarki o obiegu zamkniętym. Program ten zawiera pakiet inicjatyw politycznych, które są odpowiedzią na kryzys klimatyczny i znaczące procesy degradacji środowiska. Polityka środowiskowa UE jest ustalana przez programy działań, obecnie obowiązuje 8. program, który wyznacza ramy politycznych działań do 31 grudnia 2030 r. Celem programu jest przyspieszenie ekologicznej transformacji w kierunku gospodarki neutralnej dla klimatu, zrównoważonej, nietoksycznej, oszczędzającej zasoby, opartej na odnawialnych źródłach energii, a także odpornej i konkurencyjnej w modelu gospodarki o obiegu zamkniętym [consilium/europa/eu/pl]. Politykę środowiskową stanowią również dyrektywy i rozporządzenia regulujące najważniejsze wymogi prawne dotyczące ochrony środowiska. W zakresie tej polityki znajdują się również różnego rodzaju strategie np. Strategia na rzecz bioróżnorodności 2030 – plan ochrony ekosystemów i odwrócenia procesu utraty bioróżnorodności czy plany takie jak Plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym – działania mające na celu minimalizację odpadów i promowanie zrównoważonego zarządzania zasobami. System zarządzania ochroną środowiska w UE stanowią również różnego rodzaju raporty i oceny, czyli dokumenty monitorujące postępy w realizacji polityk, m.in. raporty Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) dotyczące stanu środowiska w UE.

Artykuł ma na celu przegląd najważniejszych działań w zakresie zarządzania ochroną środowiska w Unii Europejskiej poprzez przegląd europejskiej polityki środowiskowej, programów i ram regulacyjnych oraz identyfikację zagadnień problematycznych w tym zakresie.

1. Przegląd literatury

Pojęcie ochrona środowiska nie jest jednoznaczne, uznaje się, że jest to ogół czynności praktycznych mających za zadanie niedopuszczenie do zanieczyszczenia

środowiska, jego niszczenia, degradacji, skażenia lub przekształcania. W polskim prawie określono, że jest to podjęcie lub zaniechanie działań, umożliwiające zachowanie lub przywracanie równowagi przyrodniczej [art. 3, ustawy Prawo Ochrony Środowiska]. W naukach o zarządzaniu i jakości ochronę środowiska definiuje się jako ukierunkowanie lub ograniczenie korzystania z ożywionych, a także nieożywionych zasobów i walorów przyrody w celu zapewnienia ciągłości ich użytkowania oraz utrzymania właściwej jakości elementów biosfery [Poskrobko, 2007, s. 12].

W polskiej literaturze funkcjonują zamiennie dwa pojęcia: polityka ochrony środowiska i polityka ekologiczna, jednak w obu przypadkach mamy do czynienia z tym samym zjawiskiem [Molak, 2004, s. 784]. Polityka ekologiczna definiowana jest jako świadoma i celowa działalność państwa, samorządów terytorialnych i podmiotów gospodarczych w zakresie gospodarowania środowiskiem. Polityka ekologiczna ma prowadzić do zapewnienia wysokiej jakości życia i zdrowia ludzi poprzez skuteczną ochronę środowiska [Poskrobko, 2007, s. 77]. Pojęcie polityki ochrony środowiska zdefiniowano w polskim prawie jako zespół działań mających na celu stworzenie warunków niezbędnych do realizacji ochrony środowiska, zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju [art. 13, Prawo ochrony środowiska, 2001]. Za politykę ekologiczną uważa się, działalność państwa rozumianą jako społeczny proces związany z projektowaniem i wdrażaniem działań pozytywnie wpływających na kształt środowiska przyrodniczego [Prandecka, 1991, s. 19-20]. Polityka ekologiczna dotyczy ogólnych decyzji, planów władzy publicznej, które podejmowane są, aby osiągnąć poprawę dobra, jakim jest środowisko [Korporowicz-Żmichowska, 2021, s. 85].

„Obecnie polityka ochrony środowiska UE jest jednym z podstawowych obszarów działalności UE, stanowiąc sekwencję decyzji wraz z podejmowanymi przez jej podmioty działaniami” [Świsak i Tkaczyński, 2015, s. 253]. Cele polityki UE w zakresie ochrony środowiska określa Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, są to:

- zachowanie, ochrona i poprawa jakości środowiska;
- ochrona zdrowia ludzkiego;
- ostrożne i racjonalne wykorzystywanie zasobów naturalnych;
- promowanie na płaszczyźnie międzynarodowej środków zmierzających do rozwiązywania regionalnych lub światowych problemów w dziedzinie środowiska, w szczególności zwalczanie zmian klimatu [art. 191 ust.1 TFUE].

Otoczenie instytucjonalne polityki środowiskowej w UE tworzą przede wszystkim Komisja Europejska, Parlament Europejski, Rada Unii Europejskiej, Rada Europejska, Trybunał Sprawiedliwości UE, państwa członkowskie, organizacje polityczne oraz różne grupy nacisku [Jordan, 2005, s. 2].

W Unii Europejskiej obowiązują jedne z najsurowszych na świecie norm prawnych w zakresie ochrony środowiska. Poszczególne kraje członkowskie ustanowiły wewnętrzne polityki ekologiczne spójne z założeniami UE. Polityka środowiskowa jest wspomagana przez ramowe Programy Działań na Rzecz Środowiska. Programy te zawierają cele strategiczne w zakresie ochrony środowiska oraz konkretne terminy ich realizacji oraz stanowią inspirację dla organów ustawodawczych UE w zakresie tworzenia prawa [Bylicki, 2014, s. 187]. Polityka środowiskowa UE ma charakter wieloaspektowy i ingeruje w inne polityki sektorowe. Jest obszarem najintensywniejszej współpracy państw członkowskich w ostatnich 30 latach [Świsłak i Tkaczyński, 2015, s. 255]. Unia Europejska realizuje strategię zrównoważonego rozwoju na wielu poziomach, opierając się na długoterminowych planach i inicjatywach, które łączą politykę gospodarczą, społeczną i środowiskową. Zgodnie z Traktatem z Maastricht z 1992 roku, zadaniem Wspólnoty jest popieranie „harmonijnego, zrównoważonego i stałego rozwoju działalności gospodarczej (...) wysokiego poziomu ochrony i poprawy jakości środowiska naturalnego, podwyższania poziomu i jakości życia” [Traktat Ustanawiający..., 2005, s. 12]. Obecnie zrównoważony rozwój stanowi kluczowy element działań UE w obszarach gospodarki, społeczeństwa i ochrony środowiska. Jest to idea, która znajduje odzwierciedlenie w licznych aktach prawnych, politykach oraz strategiach rozwojowych Unii Europejskiej [Berniak-Woźny, 2017, s. 9].

Polityka środowiskowa opiera się na zasadach ostrożności, prewencji oraz eliminacji zanieczyszczeń u ich źródła, a także na regule „zanieczyszczający płaci”. Zasada ostrożności służy jako narzędzie zarządzania ryzykiem i jest stosowana w sytuacjach, gdy brakuje pełnej pewności naukowej co do potencjalnego zagrożenia dla zdrowia ludzi lub środowiska wynikającego z danego działania lub polityki. Zasada prewencji i ostrożności ma zapobiegać zanieczyszczeniom środowiska naturalnego. Zasada ostrożności odnosi się do działań zapobiegających potencjalnym szkodom w środowisku, zaś prewencji ma zastosowanie, kiedy jest duże prawdopodobieństwo zaistnienia negatywnych skutków w środowisku. Te zasady odnoszą się do działań ukierunkowanych na przyszłość [Lew-Gliniecka, 2011, s. 210]. Realizacja zasady „zanieczyszczający płaci” ma umożliwiać zapobieganie szkodom wyrządzonym przyrodzie lub ich naprawianie. Dotyczy to chronionych gatunków, siedlisk, wody oraz gleby. Przedsięwzięcia prowadzące określone rodzaje działalności, takie jak np. transport niebezpiecznych substancji czy odprowadzanie ścieków do wód, muszą wdrożyć działania zapobiegawcze w przypadku bezpośredniego zagrożenia dla środowiska. Jeśli dojdzie do szkody, są one zobowiązane do jej naprawienia oraz poniesienia związanych z tym kosztów. Wdrażanie tej zasady ma zachęcać podmioty zanieczyszczające środowisko do unikania wyrządzania szkód oraz dążyć do

pociągania ich do odpowiedzialności za takie działania. Zasada ta jest jednym z najważniejszych narzędzi realizacji celów UE w zakresie ochrony środowiska [Europejski Trybunał Obrachunkowy, 2021, s. 4]. Należy podkreślić, iż występuje silna zależność pomiędzy kryzysami geopolitycznymi, z którymi boryka się obecnie UE a jej polityką środowiskową. Pandemia covid-19, kryzys migracyjny, recesja gospodarcza oraz konflikt zbrojny na Ukrainie mają znaczący wpływ na realizację polityki środowiskowej. Charakter współczesnych problemów środowiskowych stał się trudniejszy, zmiany klimatu są coraz bardziej odczuwalne i wpływają bezpośrednio na poszczególne gospodarki państw członkowskich [Zito i in., 2019, s. 190; Bozhko i in., 2018; Nica i in., 2024]. Ocena przeprowadzona w 2022 roku przez Komisję Europejską na potrzeby Przeglądu wdrażania unijnej polityki ochrony środowiska wykazała, że w obliczu współczesnych kryzysów polityka ta ma jeszcze większe znaczenie. Zidentyfikowano najważniejsze problemy w zakresie realizacji polityki środowiskowej w takich obszarach jak redukcja zanieczyszczeń, gospodarka obiegu zamkniętego, przepisy dotyczące chemikaliów, różnorodność biologiczna i zasoby naturalne. Zazwyczaj negatywna sytuacja w zakresie wdrażania przepisów UE dotyczących ochrony środowiska oraz pesymistyczne prognozy co do realizacji celów ekologicznych powinny stanowić wystarczającą motywację do poprawy zarządzania i realizacji zadań w kolejnych latach [Goncalves, 2023, s. 3].

2. Metodyka badań

Do realizacji przyjętego celu artykułu zastosowano następujące metody badawcze: metodę analizy i krytyki piśmiennictwa oraz metodę badania dokumentów.

Metoda analizy i krytyki piśmiennictwa posłużyła przede wszystkim określeniu zakresu definicyjnego ochrony środowiska i opisowi zakresu przedmiotowego polityki środowiskowej UE. Metodę badania dokumentów wykorzystano w celu dokonania przeglądu programów i inicjatyw w zakresie działań środowiskowych w UE oraz identyfikacji zagadnień problematycznych.

3. Przegląd najważniejszych inicjatyw polityki środowiskowej UE

Ochrona środowiska jest obecnie najważniejszym elementem polityki Unii Europejskiej. Według Eurostatu w 2023 r. wydatki krajowe UE na ochronę środowiska wyniosły 357 mld euro, co stanowi wzrost o 27% w porównaniu z rokiem 2018 [Eurostat, 2023]. Jak podaje Eurostat, w 2023 r. największa część inwestycji skupiała się na usługach związanych z oczyszczaniem ścieków i gospodarką odpadami, stanowiąc odpowiednio 41,6% i 26,6%, następnie na ochronie powietrza (10,4%) i ochronie przed promieniowaniem, badaniach i rozwoju w zakresie środowiska oraz

innych działaniach EP (8,4%), na ochronie różnorodności biologicznej i krajobrazu (6,4%), ochronie gleby i wód gruntowych (5,5%), a pozostałe 1,1% na redukcji hałasu [Eurostat, 2023]. Ochrona środowiska i innowacje pomagają tworzyć nowe możliwości biznesowe i miejsca pracy. UE odgrywa również kluczową rolę w promowaniu zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym.

Najważniejszym obecnie celem polityki ochrony środowiska w UE jest powstrzymanie zmian klimatycznych. W grudniu 2019 roku Unia Europejska, opierając się na art. 192 ust. 1 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, przyjęła założenia Europejskiego Zielonego Ładu. Program ten obejmuje 10 priorytetów, z których najważniejszym jest osiągnięcie neutralności klimatycznej Europy do 2050 roku. UE zaplanowała przegląd dotychczasowych przepisów pod kątem ich wpływu na klimat oraz wprowadzenie nowoczesnej infrastruktury, takiej jak inteligentne sieci, sieci wodorowe i systemy magazynowania energii. W ramach Zielonego Ładu UE przyjęła program Fit for 55 („Gotowi na 55”), który zawiera 13 projektów legislacyjnych dostosowujących prawo unijne do osiągnięcia pośredniego celu klimatycznego, czyli redukcji emisji CO₂ o 55% do 2030 roku w porównaniu z poziomem emisji z 1990 roku. Wprowadzone w pakiecie założenia znacząco zmieniają europejski system handlu emisjami. Te zmiany prowadzą do zwiększenia nakładów na ochronę środowiska, zwłaszcza w zakresie redukcji emisji CO₂, zarówno ze strony UE, państw członkowskich, jak i przedsiębiorstw [Sitek, 2023, s. 332]. W przeglądzie wdrażania unijnej polityki ochrony środowiska z 2022 roku stwierdzono, że Europejski Zielony Ład już wspiera redukcję emisji w sektorze energetycznym oraz rozwój nowoczesnych, bardziej ekologicznych technologii, takich jak elektromobilność, zielony wodór, biochemikalia oraz niskoemisyjne materiały [Szpilko i Ejds, 2022]. Jednocześnie UE ponownie analizuje swoją politykę energetyczną, dążąc do stworzenia systemu opartego głównie na odnawialnych źródłach energii oraz większej efektywności energetycznej, aby realizować cele klimatyczne i środowiskowe. Te działania są wspierane przez strategię handlową, która kładzie nacisk na otwartą autonomię strategiczną, a także na wzmocnienie odporności i zrównoważony rozwój gospodarki unijnej [Przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska, 2022, s. 1]. W 2022 roku UE wdrożyła program REPowerEU, którego celem było stopniowe wycofywanie importu rosyjskich paliw kopalnych. Program przyspiesza zieloną transformację i promuje masowe inwestycje w energię odnawialną. Już w tej chwili obserwuje się szybsze wdrażanie odnawialnych źródeł energii, co ułatwia zrewidowana dyrektywa w sprawie odnawialnych źródeł energii [Dyrektywa 2023/2413]. W 2023 roku zaproponowano również nowy Plan przemysłowy Zielonego Ładu, który ma wesprzeć przemysł wytwórczy UE zwiększając skalę produkcji technologii i produktów o zerowej emisji netto, niezbędnych do osiągnięcia ambitnych celów klimatycznych Europy [commission.europa.eu].

Polityka środowiskowa UE jest formułowana w programach działań na rzecz środowiska od początku lat 70. XX wieku. Obecnie rozpoczęły się działania w ramach 8. Programu Działań na rzecz Środowiska (Environment Action Programme, EAP), który będzie wyznaczał kierunek europejskiej polityki ochrony środowiska do roku 2030. EAP promuje aktywne zaangażowanie wszystkich interesariuszy na wszystkich szczeblach zarządzania ochroną środowiska, w celu skutecznego wdrożenia przepisów UE dotyczących klimatu i środowiska. Celem działań w ramach programu jest przyspieszenie przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu, zasobooszczędną i regeneracyjną, która oddaje planecie więcej, niż bierze [Decision EU, 2022/591]. Program obejmuje sześć priorytetowych celów, które mają zostać osiągnięte do 2030 r. oraz prezentuje listę wskaźników służących do ich monitorowania i realizacji. Najważniejsze cele programu to: ograniczenie emisji gazów cieplarnianych, adaptacja do zmiany klimatu, zerowy poziom emisji zanieczyszczeń, ochrona i przywrócenie bioróżnorodności oraz ograniczenie głównych skutków środowiskowo-klimatycznych związanych z produkcją i konsumpcją. Program jest oceniany jako bardziej usprawniony i zorientowany na cele w porównaniu z 7. Programem działań na rzecz środowiska co daje większe szanse na jego skuteczność [Pindaru i in., 2023, s. 5].

5 stycznia 2023 r. weszła w życie dyrektywa w sprawie sprawozdawczości w zakresie zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstw (Corporate Sustainability Reporting Directive, CSRD). Dyrektywa wzmocniła przepisy dotyczące informacji społecznych i środowiskowych, które przedsiębiorcy muszą raportować. Raportowanie ESG (Environmental, Social, and Governance) to ujawnianie danych dotyczących środowiska, społeczeństwa i ładu korporacyjnego, w dobie powszechnego greenwashingu, inwestorzy, jak również konsumenci otrzymają dostęp do rzetelnych informacji o wpływie danego podmiotu na środowisko [Korzeb i in., 2024]. Proces raportowania rozpoczął się wraz z 2024 rokiem, obowiązuje największe przedsiębiorstwa, w 2025 roku obowiązek raportowania będzie dotyczył małych i średnich przedsiębiorstw, natomiast w 2027 roku obowiązek ten będzie dotyczył również niektóre podmioty spoza UE. W realizacji celów ESG, szczególnie w zakresie ochrony środowiska, kluczową rolę odgrywa gospodarka o obiegu zamkniętym (GOZ), która dąży do jak najdłuższego utrzymywania materiałów, surowców i produktów w obiegu gospodarczym, zgodnie z zasadą 3R (reduce, reuse, recycle). Wdrożenie GOZ prowadzi do wydłużenia cyklu życia produktu – od projektowania, przez produkcję (pozyskiwanie surowców, wytwarzanie, transport), konsumpcję, aż po przetworzenie na surowce do ponownego użycia. Takie podejście wymaga od firm opracowania odpowiedniej strategii środowiskowej i jej wdrożenia z uwzględnieniem m.in. zużycia energii, emisji zanieczyszczeń, zarządzania surowcami, gospodarki

wodnej i wykorzystania energii odnawialnej [Godlewska i in., 2023, s. 40; Broniewicz i in., 2024]. Raportowanie ESG przyniesie korzyści w postaci zwiększonej przejrzystości i odpowiedzialności działań podmiotów gospodarczych. Przedsiębiorstwa będą lepiej zarządzać ryzykiem, ponieważ będą przygotowane do identyfikowania i zarządzania ryzykami związanymi z ochroną środowiska, zmianami klimatycznymi, sprawami społecznymi i ładem korporacyjnym. Zgodność raportowania z wymogami ESG przyniesie przedsiębiorcom korzyści finansowe, ponieważ raportowanie ułatwia dostęp do funduszy inwestycyjnych ESG. Poza tym wdrażanie strategii ESG powinno wpłynąć na wzrost wartości przedsiębiorstwa. Przewiduje się również, że przedsiębiorstwa raportujące zgodnie z wymogami ESG są bardziej innowacyjne, w sposób zrównoważony korzystają z zasobów i mają lepszą reputację wśród konsumentów.

Jedną z bardziej popularnych w ostatnich latach inicjatyw realizowanych w ramach polityki ochrony środowiska UE jest gospodarka obiegu zamkniętego, która jest modelem produkcji i konsumpcji ujętym w następujących słowach: redukuj, używaj ponownie, poddawaj recyklingowi. W gospodarce o obiegu zamkniętym dąży się do jak najdłuższego utrzymania wartości produktów, materiałów i zasobów w obiegu, jednocześnie minimalizując powstawanie odpadów. Obecna gospodarka oparta na modelu liniowym stale zwiększa zapotrzebowanie na ograniczone zasoby naturalne. Dzięki bardziej cyrkularnemu podejściu do użytkowania i konsumpcji, możemy znacząco ograniczyć negatywny wpływ działalności człowieka na środowisko, w tym na różnorodność biologiczną. W 2020 roku Komisja Europejska przyjęła nowy plan działania dotyczący gospodarki obiegu zamkniętego. Ogólne cele programu to:

- zmniejszanie zanieczyszczeń;
- zmniejszanie presji na zasoby naturalne, takie jak woda i grunty;
- zmniejszanie emisji, w celu osiągnięcia neutralności klimatycznej;
- tworzenie nowych modeli biznesowych;
- wzmocnienie łańcucha wartości [Circular economy action plan, 2020].

Plan zawiera harmonogram działań i inicjatyw, w tym w postaci konkretnych regulacji prawnych oraz sposobu monitorowania postępów w realizacji założeń. Plan jest powiązany z innymi dokumentami strategicznymi w zakresie ochrony środowiska, jest to m.in. Zielony Ład czy Plan działania na rzecz zerowego zanieczyszczenia. W tabeli 1. zaprezentowano najważniejsze inicjatywy realizowane w ramach polityki środowiskowej UE oraz wskazano korzyści wynikające z poszczególnych planów i programów.

Tab. 1. Najważniejsze inicjatywy polityki ochrony środowiska Unii Europejskiej

Rok	Inicjatywy	Cele	Korzyści
2015	Pierwszy Plan działania UE w zakresie gospodarki obiegu zamkniętego	Stymulowanie przejścia Europy na gospodarkę o obiegu zamkniętym, zwiększenie globalnej konkurencyjności, wspieranie zrównoważonego wzrostu gospodarczego i generowanie nowych miejsc pracy.	Ograniczenie składowania odpadów oraz zwiększenie recyklingu. Wypracowanie najlepszych praktyk w zakresie gospodarowania odpadami. Uregulowanie nowych zagadnień jak ekoprojekt, strategiczne koncepcje dotyczące tworzyw sztucznych i chemikaliów. Ukierunkowane działania w obszarach takich jak tworzywa sztuczne, marnotrawienie żywności, budownictwo, surowce krytyczne.
2019	Europejski Zielony Ład	Redukcja emisji gazów cieplarnianych o 55% do 2030 r. oraz osiągnięcie neutralności klimatycznej do 2050 r.	Czystsze powietrze, woda i gleba, niższe rachunki za energię, odnawialne domy, lepszy transport publiczny i więcej stacji ładowania samochodów elektrycznych, mniej odpadów, zdrowsza żywność, oraz poprawa zdrowia obecnych i przyszłych pokoleń, nowe miejsca pracy, np. w sektorze energii odnawialnej, energooszczędnych budynków i procesów.
2020	Nowy plan działania UE dotyczący gospodarki o obiegu zamkniętym na rzecz czystszej i bardziej konkurencyjnej Europy	Zmniejszenie presji na zasoby naturalne. Ekoprojektowanie produktów, promowanie procesów gospodarki o obiegu zamkniętym, zachęcanie do zrównoważonej konsumpcji, zapobieganie powstawaniu odpadów i utrzymywanie wykorzystywanych zasobów w gospodarce UE tak długo, jak to możliwe.	Wzmocnienie pozycji konsumenta, nowe „prawo do naprawy”, uzasadnianie twierdzeń dotyczących ekologiczności, inicjatywa dotycząca urządzeń elektronicznych o zamkniętym cyklu życia, rozwiązanie w zakresie uniwersalnych ładowarek oraz systemy nagradzania za zwrot starych urządzeń. Nowe regulacje dotyczące wywozu odpadów poza granice UE. Nowe systemy selektywnej zbiórki odpadów np. segregacja aluminium.
2021	Fit for 55	Dostosowanie obowiązujących przepisów dotyczących klimatu i	Graniczny podatek węglowy (CBAM – mechanizm dostosowywania cen na granicach z uwzględnieniem

Rok	Inicjatywy	Cele	Korzyści
		energii w celu spełnienia nowego celu UE, jakim jest minimalna redukcja emisji gazów cieplarnianych (GHG) o 55% do 2030 r. Pakiet „gotowość na 55 lat” jest częścią Europejskiego Zielonego Ładu.	emisji CO ₂) ma zapobiec sytuacji, w której działania redukcyjne UE będą niweczone przez wzrost emisji poza jej granicami w wyniku przeniesienia produkcji poza UE lub przez zwiększony import produktów wysokoemisyjnych. Realizacja celów klimatycznych w zakresie użytkowania gruntów i leśnictwie. Nowe przepisy regulujące emisje CO ₂ samochodów osobowych i dostawczych. Promocja paliw ekologicznych w sektorze lotnictwa i żegludze.
2022	Raportowanie ESG na podstawie Dyrektywy CSRD	wprowadzenie systemowych zmian w zachowaniach przedsiębiorstw w kierunku zrównoważonego rozwoju i odpowiedzialnego zarządzania, w celu zapewnienia, że przedsiębiorstwa będą przyczyniać się pozytywnie do realizacji celów społecznych i ochrony środowiska.	Poprawa śladu węglowego przedsiębiorstwa, zwiększenie zainteresowania interesariuszy w łańcuchu wartości, zwiększenie wiarygodności dla inwestorów, poprawa wizerunku organizacji, ograniczenie kosztów operacyjnych, budowanie przewagi konkurencyjnej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: EU policies and regulations, <https://wecoop.eu/regional-knowledge-centre/eu-policies-regulations/>, (3.09.2024); European Commission, Carbon Border Adjustment Mechanism, https://taxation-customs.ec.europa.eu/carbon-border-adjustment-mechanism_en, (4.09.2024).

4. Zagadnienia problematyczne w realizacji polityki ochrony środowiska UE

Spełnienie celów polityki ochrony środowiska UE w perspektywie do 2030 roku będzie stanowić wyzwanie. Opublikowany w grudniu 2023 roku pierwszy raport monitorujący Europejskiej Agencji Środowiska (EEA) dotyczący 8. Programu Działań na rzecz Środowiska wskazuje, że UE może nie spełnić większości celów monitorowania określonych w Komunikacie monitorującym ten program. Szczególnie dotyczy to zmniejszenia presji środowiskowej i klimatycznej związanej z produkcją i konsumpcją. Obejmuje to cele dotyczące zużycia energii, tempa wykorzystania

materiałów o obiegu zamkniętym i udziału powierzchni upraw ekologicznych. Najważniejsze zalecenia wynikające z raportu to bardziej efektywne wdrażanie przez państwa członkowskie obowiązujących przepisów, włączanie kwestii klimatu i środowiska do głównego nurtu innych krajowych polityk [8th EAP – indicator-based progres, 2023]. Naruszenia prawa ochrony środowiska stanowią największą liczbę spraw rozpatrywanych przez Komisję Europejską - około 20% całości. Największym problemem jest niewłaściwe wdrażanie dyrektyw UE w zakresie ochrony środowiska (68,8%) oraz niezgodność transpozycji dyrektyw (23,7%) [European Commission, 2023]. Kraje Europy Południowej, jak również kraje Europy Środkowej i Wschodniej mają problem z przestrzeganiem prawa UE, szczególnie w zakresie ochrony środowiska, wynika to ze znaczących różnic w systemach administracyjnych i politycznych w tych krajach, jak również słabości społeczeństwa obywatelskiego oraz niskiego poziomu rozwoju społeczno -gospodarczego. Pomimo faktu, iż UE realizuje ochronę środowiska na szczeblu ponadnarodowym i *acquis communautaire* (Dorobek prawny Wspólnoty Europejskiej) w zakresie prawodawstwa dotyczącego środowiska zostało implementowane do krajowych systemów prawnych, instytucje UE nie zdołały jeszcze osiągnąć całkowitej jednolitości w ustanowionym systemie odpowiedzialności za środowisko. W ciągu ostatnich czterech dekad UE przyjęła kilkaset aktów prawnych dotyczących środowiska o różnej mocy prawnej, jest stroną ponad 60 wielostronnych porozumień środowiskowych i często zdecydowanie opowiada się za normami środowiskowymi w różnego rodzaju negocjacjach. Podkreśla się, iż należy podjąć wiele istotnych wyzwań, aby UE mogła odegrać znaczącą rolę w ochronie środowiska i ugruntować swoją pozycję lidera w globalnych procesach zarządzania środowiskiem. Doświadczenie UE w zakresie opracowywania i wdrażania polityk środowiskowych może stanowić wytyczną dla wielu krajów w procesie opracowywania wyspecjalizowanych polityk i regulacji prawnych [Mammadov i in., 2024, s. 116 i 124].

Analiza działań UE w obszarze ochrony środowiska w ostatnich latach wskazuje, że kwestie ochrony środowiska są coraz częściej włączane do innych obszarów polityk. Natomiast integracja państw członkowskich w zakresie ochrony środowiska stanowi istotny element skuteczności polityki unijnej i jest mechanizmem realizacji zrównoważonego rozwoju, przede wszystkim wpływa na realizację zasady prewencji. Problemem w zakresie integracji działań jest fakt, iż nie wszystkie państwa i regiony UE są w stanie w jednakowym stopniu osiągać cele polityki środowiskowej. Kraje, których gospodarka oparta jest na paliwach kopalnych i przemyśle wysokoe-misyjnym mogą silniej odczuwać presję. Jednym z instrumentów wsparcia technicznego jest DG Reform, instrument ten ułatwia otrzymanie wsparcia technicznego dla przeprowadzanych przez państwa członkowskie reform, w tym reform w obszarze

ochrony środowiska. Przykładem wsparcia może być pomoc w przygotowaniu planu działania zawierającego harmonogram działań koniecznych do przejścia na gospodarkę neutralną dla klimatu [commission.europa.eu, 2024]. Efektywność wdrażania polityki ochrony środowiska uzależnione jest od stopnia, w jakim władza polityczna jest scentralizowana lub zdecentralizowana. Doświadczenia państw członkowskich UE w zakresie wdrażania przepisów ochrony środowiska na poziomie regionalnym pokazują, że należy skupić się na mechanizmach organizacyjnych, które łączą różnego rodzaju inicjatywy, fundusze, programy badawcze oraz informacje służące ochronie i poprawie stanu środowiska. Istotne jest zapewnienie dostępu do informacji o środowisku oraz możliwość uczestnictwa społeczeństwa w podejmowaniu decyzji dotyczących kwestii środowiskowych [Mammadov i in., 2024, s. 124].

Na realizację polityki ochrony środowiska mają wpływ również kryzysy gospodarcze czy w obszarze ochrony zdrowia np. pandemia Covid-19. Zamrożenie gospodarek w wyniku pandemii wpłynęło na niektóre działania w zakresie ochrony środowiska. Z powodu zakłóceń w globalnych łańcuchach dostaw doszło do opóźnienia w realizacji niektórych działań, np. w zakresie odnawialnych źródeł energii nastąpiło zmniejszenie zapotrzebowania na energię. Wbrew pozorom już wcześniejsze kryzysy wskazywały na krótkotrwały pozytywny wpływ ich na środowisko. Po kryzysie finansowym z 2008 roku poziom emisji CO₂ pozostawał w trendzie spadkowym, jednak było to zjawisko krótkotrwałe i po pewnym czasie wrócił do rekordowego poziomu. Podobnie było w przypadku pandemii Covid-19, poprawa jakości powietrza była tylko tymczasowa i nie spowodowała zmian strukturalnych w społeczeństwach czy gospodarce. Bez zmian o charakterze ekonomicznym i prawnym wysoka konsumpcja pozostanie bez zmian a to bezpośrednio przekłada się na zanieczyszczenie środowiska [Michalak, 2022].

W celu realizacji polityki ochrony środowiska istotna jest akceptacja społeczna proponowanych zmian. Obecnie zauważalny jest w UE brak akceptacji programu Zielony Ład. Badanie Fundacji More in Common przeprowadzone w Polsce w 2023 roku wskazuje, iż polskie społeczeństwo ma świadomość zmian klimatu (89%), w porównaniu do 2021 roku widoczny jest większy sceptycyzm wobec uznania antropogenicznego charakteru zmian klimatu. Również badanie CBOS z 2023 roku wskazuje, iż respondenci obniżyli swoje ambicje proklimatyczne. Polacy uważają, że Polska powinna dojść do osiągnięcia neutralności klimatycznej we własnym tempie, nawet jeśli będzie to oznaczało realizację tego celu po 2050 roku. Badanie More in Common wykazało, iż społeczeństwo polskie ma duże obawy, że realizacja polityki klimatycznej UE doprowadzi do wzrostu cen energii (67%). Obawy te potwierdza również badanie Polskiego Instytutu Ekonomicznego, w 2022 roku połowa go-

spodarstw domowych zapłaciła za energię więcej niż w poprzednich latach. Jest bardzo niskie poparcie dla zakazu sprzedaży nowych samochodów z silnikami spalinyowymi od 2035 roku: mniej niż co trzeci ankietowany poparł takie rozwiązanie (32%), podczas gdy ponad połowa wyraziła przeciwnie zdanie (56%) [Dańkowska, 2024, s. 6-8]. Zmienia się podejście do polityki klimatycznej UE, brak akceptacji dla Zielonego Ładu obserwuje się również we Francji i Niemczech czy na Węgrzech. Dlatego też należy przygotować system zachęt, szczególnie dla przedsiębiorców, którzy działania w zakresie ochrony środowiska najczęściej postrzegają jako uciążliwość w działalności gospodarczej. Ustawodawca unijny rozszerza obowiązki przedsiębiorców wobec środowiska, jednym z obowiązków jest środowiskowe raportowanie ESG, które jest kluczowym elementem strategii zrównoważonego rozwoju przedsiębiorstwa. Raportowanie ESG jest również kluczowym narzędziem osiągnięcia celów klimatycznych i zrównoważonego rozwoju na szczeblu krajowym, jak i międzynarodowym. Jest formą informowania interesariuszy o podejmowanych działaniach ekologicznych, społecznych oraz z zakresu ładu korporacyjnego. Badanie przeprowadzone na zlecenie NAVEX Global w grudniu 2020 r. przeprowadzone w USA, Wielkiej Brytanii, Francji i w Niemczech, wykazało, iż „dla większości przedsiębiorstw, wskaźniki ESG nie są rzeczywistym narzędziem oddziaływania na rzeczywistość, tylko prawdopodobnie wymogiem formalnym. Taki stan rzeczy powoduje, że postawione cele mogą nie zostać osiągnięte w ustalonych terminach” [Jasiuk i Czerwiński, 2023, s. 106]. Najmniej zaangażowane w raportowanie ESG są duże koncerny, które intensywnie eksploatują środowisko naturalne. Jednak świadomość i wiedza konsumentów na temat kryzysu klimatycznego są coraz większe, dlatego też wybory konsumenckie mogą być podyktowane tym czy dany przedsiębiorca wypełnia wymogi prawne, w tym wymogi raportowania ESG. W Polsce problemem związanym z raportowaniem ESG jest ograniczony dostęp do zasobów finansowych. Ochrona środowiska jest kosztowna, wymaga inwestycji w innowacje co generuje spore wydatki. Raportowanie ESG wymaga więcej obowiązków zarządczych, organizacja musi szerzej spojrzeć na swoją działalność i uwzględnić również koszty ekologiczne i społeczne. Postępy związane z rozwojem raportowania ESG należy systematycznie monitorować, co wymaga ciągłej aktualizacji wiedzy.

Podsumowanie

Obecnie polityka ochrony środowiska UE jest najważniejszym obszarem jej działań. Zarządzanie ochroną środowiska opiera się na szeregu dokumentów, takich jak różnego rodzaju polityki, programy i plany strategiczne oraz regulacje prawne.

W celu realizacji skutecznej polityki środowiskowej istotne jest działanie w oparciu o zasady ostrożności, prewencji i zapobiegania zanieczyszczeniom. Prawodawstwo UE w zakresie ochrony środowiska oceniane jest jako jedno z bardziej restrykcyjnych na świecie, jednak skuteczna realizacja celów środowiskowych wymaga szerszego działania niż tylko ustalanie kolejnych norm prawnych. Prawo ochrony środowiska to głównie instrumenty nakazowo-władcze, należy wprowadzić system zachęt dla przedsiębiorców (instrumenty dobrowolnego stosowania), usprawniać mechanizmy finansowania innowacji ekologicznych, realizować inicjatywy podnoszące poziom wiedzy i świadomości wśród społeczeństw krajów członkowskich. Skutecznej realizacji polityki ochrony środowiska służą takie inicjatywy i programy, jak Zielony Ład, strategia służąca osiągnięciu neutralności klimatycznej i powiązane z nią gospodarka obiegu zamkniętego, Fit 55 czy raportowanie niefinansowe ESG. Konflikt zbrojny na Ukrainie wpłynął znacząco na realizację polityki środowiskowej, szczególnie w kontekście energetycznym i strategicznym, uwypuklił on zależność Europy od importu surowców energetycznych z Rosji. Spowodował początkowo konieczność powrotu niektórych państw do korzystania z niektórych bardziej emisyjnych źródeł energii, takich jak węgiel, aby zrekompensować niedobory gazu, co tymczasowo spowolniło wysiłki na rzecz ograniczenia emisji zanieczyszczeń. To powoduje konieczność intensyfikacji przejścia na odnawialne źródła energii i zwiększenie efektywności energetycznej. W kontekście takiego kryzysu wewnętrznego w dłuższej perspektywie powinien jednak nastąpić wzrost nakładów na inwestycje w ekoinnowacje, np. energia wodorowa czy technologie wychwytywania CO₂. Wyzwaniem w realizacji polityki środowiskowej są różnice w podejściu do polityki klimatycznej poszczególnych państw członkowskich, państwa nadal silnie uzależnione od paliw kopalnych mogą utrudniać jednolite podejście do stawianych celów. Aspekt finansowych również jest istotny, zielona transformacja jest kosztowna i nie każde państwo tego typu reformy uznaje za priorytetowe.

ORCID iD

Agnieszka Baran: <https://orcid.org/0000-0003-2068-019X>

Literatura

1. Bąk I., Wawrzyniak K., Sulikowski P. (2024), *Sustainable development and the degree of implementation of European Union environmental directives*, *Frontiers in Environmental Science*, s. 1-16.

2. Bąk J. (2021), *Zarządzanie środowiskiem i zarządzanie środowiskowe*, Politechnika Krakowska, Kraków.
3. Berniak-Woźny J. (2017), *Good governance – narzędzie czy fundament zrównoważonego rozwoju*, Zeszyty Naukowe Uczelni Vistula, 55(4), s. 5-16.
4. Bozhko V., Kulchii I., Szydło J. (2018), *Comparative Legal Analysis of the Legislation of Labor Protection in Construction Using the Example of the EU, Azerbaijan and Ukraine*, International Journal of Engineering and Technology, 7(3), pp. 54-58.
5. Broniewicz E., Budna K., Ejdyś J., Godlewska J., Halicka K., Kosior-Kazberuk M., Malinowska U., Szpilko D., Wysocka-Czubaszek A. J. (2024). *Potrzeby i perspektywy rozwoju zielonych kompetencji (green competences) w obszarze biotechnologii i energetyki w województwie podlaskim*. Oficyna Wydawnicza Politechniki Białostockiej.
6. Bylicki L. (2014), *Ochrona środowiska w Unii Europejskiej*, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku, Nauki Ekonomiczne, t. XX, s. 185-199.
7. Circular economy action plan, European Commission, https://environment.ec.europa.eu/strategy/circular-economy-action-plan_en, [5.09.2024].
8. Rada Europejska, Rada Unii Europejskiej (2022), *Rada przyjmuje 8. program działań w zakresie środowiska*, <https://www.consilium.europa.eu/pl/press/press-releases/2022/03/29/council-adopts-8th-environmental-action-programme/>, [2.09.2024].
9. Cortat Simonetti Goncalves, L. (2023), *EU environmental law in face of 2022 challenges: a Prufrock-like confession during times when one should dare?* ERA Forum 24, s. 1-7.
10. Dańkowska A. (2024), *Czarna przyszłość zielonej transformacji? O wynikach badań sondażowych More in Common „Nastroje przed eurowyborami”*, Fundacja im. Stefana Batorego, <https://www.batory.org.pl/publikacja/czarna-przyszlosc-zielonej-transformacji-o-wynikach-badan-sondazowych-more-in-common-nastroje-przed-eurowyborami/>, [7.09.2024].
11. Decision (EU) 2022/591 of the European Parliament and of the Council of 6 April 2022 on a General Union Environment Action Programme to 2030.
12. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2022/2464 z dnia 14 grudnia 2022 r. w sprawie zmiany rozporządzenia (UE) nr 537/2014, dyrektywy 2004/109/WE, dyrektywy 2006/43/WE oraz dyrektywy 2013/34/UE w odniesieniu do sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju (Dz.Urz. UE 2022, L 322/15).
13. Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2023/2413 z dnia 18 października 2023 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2018/2001, rozporządzenie (UE) 2018/1999 i dyrektywę 98/70/WE w odniesieniu do promowania energii ze źródeł odnawialnych oraz uchylająca dyrektywę Rady (UE) 2015/652.

14. European Commission, REPowerEU, https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/repowereu-affordable-secure-and-sustainable-energy-europe_en, [25.09.2024].
15. EU policies and regulations, <https://wecoop.eu/regional-knowledge-centre/eu-policies-regulations/>, [7.09.2024].
16. European Environment Agency, 8th EAP – indicator-based progress – 2023, <https://www.eea.europa.eu/en/topics/at-a-glance/state-of-europes-environment/environment-action-programme/8th-eap-indicator-based-progress-2023>, [30.08.2024].
17. Europejski Trybunał Obrachunkowy, „Zanieczyszczający płaci” – niespójne stosowanie zasady w polityce i działaniach UE w dziedzinie środowiska, Sprawozdanie specjalne, 12/2021, <https://op.europa.eu/webpub/eca/special-reports/polluter-pays-principle-12-2021/pl/>, [30.08.2024].
18. Eurostat, Environmental protection expenditure accounts 2023, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Environmental_protection_expenditure_accounts; [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Fig4_Investments_for_environmental_protection_by_environmental_domain_EU_2023_\(%25_of_total_environmental_protection_investments\).png](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Fig4_Investments_for_environmental_protection_by_environmental_domain_EU_2023_(%25_of_total_environmental_protection_investments).png), [1.09.2024].
19. Godlewska J., Lulewicz- Sas A., Zielińska A. (2023), *Raportowanie ESG z uwzględnieniem założeń gospodarki o obiegu zamkniętym*, Miesięcznik Marketing i Rynek, 11, s. 39-49.
20. Jasiuk E., Czerwiński M. (2023), *Znaczenie raportowania zrównoważonego w zapewnieniu bezpieczeństwa ekologicznego*, Veritas Iuris, 2, s. 99-112.
21. Jordan A. (2005), *Environmental policy in the European Union, Actors, Institutions & Processes*, Earthscan.
22. Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów, Przegląd wdrażania polityki ochrony środowiska 2022, Bruksela, dnia 8.09.2022 r. COM (2022) 438 final.
23. Korporowicz-Żmichowska V. (2021), *Zarządzanie środowiskiem przyrodniczym w perspektywie public governance*, Studia Ecologiae et Bioethicae, 19(1), s. 83-92.
24. Korzeb Z., Niedziółka P., Szpilko D., Torre Gallegos A. d. l. (2024). *A bibliometric analysis of ESG performance in the cooperative banks: from the current status to future directions*, Economics and Environment, 89(2), pp. 1-16.
25. Lavinia C. Pindaru, Andreea Nita, Iulian M. Niculae, Steluta Manolache, Laurentiu Rozyłowicz (2023), *More streamlined and targeted. A comparative analysis of the 7th and 8th Environment Action Programmes guiding European environmental policy*, Heliyon, 9, s. 1-11.

26. Lew-Gliniecka K. (2011), *Zasada przezorności i zasada prewencji w unijnym prawie ochrony środowiska. Analiza przypadku na tle uwag ogólnych*, Gdańska Wyższa Szkoła Humanistyczna, s. 207-211.
27. Mammadov, S., Kala, N., Hajiyeva, K., Karimova, N., Guliyev, A. (2024), *The European Union's legislative process in the area of environmental protection in the context of the European environmental policy*. Acta Scientiarum Polonorum Administratio Locorum, 23(1), 115-131.
28. Michalak T., (2022), *Nawet po najgorszej burzy zawsze wychodzi słońce – szansa dla Europy na osiągnięcie celów związanych ze zrównoważonym rozwojem*, EY Global, https://www.ey.com/pl_pl/eu-institutions/how-europe-s-post-covid-19-economy-and-environment-can-both-prosper, [12.09.2024].
29. Molak D. (2024), *Propedeutyka polityki środowiskowej*, Studia Ecologiae et Bioethicae nr 2, Wydawnictwo Naukowe UKSW, s. 783-796.
30. Nica E., Puime-Guillén F., Szydło J., Sabie O.M, (Durkalic) Pantovic D., Samoilă A. (2024), *Exploring the Drivers of Under-5 Mortality in Low-Income Countries: An Econometric Analysis of Health, Energy, and Urbanization Factors*, Economics, Management, and Financial Markets, 19(3), pp. 57-75.
31. Poskrobko B. (red.) (2007), *Zarządzanie środowiskiem*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.
32. Prandecka B. (1991), *Nauki ekonomiczne a środowisko przyrodnicze*. Warszawa, Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne.
33. Sitek, M. (2023), *Unijna polityka ochrony środowiska w perspektywie kryzysu energetycznego, politycznego i społecznego*, Studia Prawnoustrojowe UMCS, s. 331-341.
34. Structural Reform Support, European Commission (2024), https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/structural-reform-support_en, [15.09.2024].
35. Świstak M., Tkaczyński, J. W. (2015), *Polityka ochrony środowiska*, [w:] *Wybrane polityki publiczne Unii Europejskiej: stan i perspektywy*, Wydawnictwo UJ, s. 253-258.
36. Szpilko D., Ejdyś J. (2022). European Green Deal — research directions. a systematic literature review. Economics and Environment, 81(2), pp. 8-39.
37. Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej z dnia 13 grudnia 2007 r. – wersja skonsolidowana (Dz.U. C 202 z 7.06.2016, s. 47-360).
38. Traktat ustanawiający Wspólnotę Europejską (2005), tekst skonsolidowany (uwzględniający zmiany wprowadzone traktatem z Nicei), Urząd Komitetu Integracji Europejskiej, Warszawa.
39. Ustawa z dnia 27 czerwca 2001, Prawo ochrony środowiska (Dz.U.2024.54 t.j.).

Environmental governance in the European Union – an overview of environmental policy actions

Abstract

The EU is playing a key role in international efforts to promote sustainable growth at the global level. The EU is a leader in creating strict environmental commitments. Environmental management is based on legal documents, strategic programs and various plans and initiatives. The organization and outline of environmental policy are set out in the Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU). The EU environmental policy is based on the principles of precaution, prevention and the polluter pay, which are designed to ensure the preservation of environmental quality, protect human health and ensure the rational use of natural resources. The institutional environment of environmental policy consists of the European Commission, the European Parliament, the Council of the European Union, the European Council, the Court of Justice of the EU, member states, political organizations and various pressure groups. The article reviews the most important environmental management activities in the European Union by reviewing European policies, programs and regulatory frameworks, and identifies issues of concern in this area.

Key words

environmental policy, European Union, environmental law